భూమిలేని వాళ్ళు భూముల కోసం పోరాడే రోజులు పోయి భూములు ఉన్నవాళ్ళు వాటిని కాపాడుకోవడం కోసం పోరాటం చేసే రోజులొచ్చాయి.

ఇది గడచిన 10 సంవత్సరాలలో వచ్చిన ఒక ముఖ్యమైన మార్పు. 'అభివృద్ధి' తీసుకొచ్చిన మార్పు. భూమిలేని వాళ్లు భూము లొచ్చేసాయని పోరాటాలు మానేయలేదు. పోరాడి లాభం లేదని మానేసారు. అప్పుడెప్పుడో చట్టాన్ని ధిక్కరించి ఆక్రమించుకొని, పట్టాలకోసం ఎంఆర్‌వో కార్యాలయం చుట్టూ తిరిగి తిరిగి అలసి పోయిన భూములు కొన్నింటికి భూముల పంపిణీ పేరుమీద ప్రభుత్వం పట్టాలు ఇచ్చింది గానీ ఇక కొత్తగా ఇచ్చేదేమీ ఉండదని స్పష్టం అయింది. ఇప్పుడు భూమంతా 'అభివృద్ధి'కి కావాలి. పేదలు భూమి పొంది రెండు పూటలు తినడం 'అభివృద్ధి' కాదు కాబట్టి వారికి ఇక భూములు రావు.

కానీ ఉన్నవి పోగలవు, పోతున్నాయి. ప్రజలు తరతరాలుగా సాగుచేసుకుంటున్న భూములను, ప్రభుత్వం అసైన్‌మెంట్ పట్టా ఇచ్చిన భూములను, పట్టా లేకున్నా చాలా కాలంగా కష్టించి బాగుచేసి సాగుచేసుకుంటున్న భూములను బలవంతంగా సేకరించి పరిశ్రమలకు ఇవ్వడం లేదా పరిశ్రమలకు ఎప్పటికైనా పనికొస్తాయని చెప్పి ముందస్తుగా ఎ.పి.ఐ.ఐ.సి.కి ఇచ్చి ఉంచటం, రోడ్లూ అవీ వేసి కార్పొరేట్ కంపెనీలను ఆహ్వానించి సెజ్‌ను ఏర్పాటు చేస్తానని ముందుకొచ్చిన డెవలపర్ చేతిలో పెట్టడం పెద్దెత్తున మొదలయింది. చంద్రబాబు పాలనలో హైదరాబాద్ పరిసరాలలో సాఫ్ట్‌వేర్ కంపెనీలకూ, శంషాబాద్ అంతర్జాతీయ విమానాశ్రయానికీ భూములివ్వడం దీనికి నాంది. రాజశేఖరరెడ్డి హయాంలో దేశంలో ఎక్కడా లేనంత భారీగా పరిశ్రమలకూ, గనులకూ, సెజ్‌లకూ, ఓడరేవులకూ, పారిశ్రామిక కారిడార్‌లకూ, విమానాశ్రయాలకు భూముల సంతర్పణ చేయడం జరుగుతున్నది.

హైదరాబాద్ పరిసరాలలోని రంగారెడ్డి జిల్లా గ్రామాలలో ఔటర్ రింగ్ రోడ్డు కోసం 6750 ఎకరాలు, ఇతర అవసరాలకు 20 వేల పైచిలుకు ఎకరాలు, విశాఖపట్నం దగ్గర రెండు, కాకినాడ దగ్గర ఒకటి కలిపి మూడు పెద్ద సెజ్‌లకు 27 వేల ఎకరాలు, విశాఖపట్నం జిల్లాలోనే చిన్నా చితక సెజ్‌లకు ఇతర పరిశ్రమలకూ 15 వేల ఎకరాలు, వాన్‌పిక్ అని పిలవబడే పారిశ్రామిక కారిడార్‌కు గుంటూరు – ప్రకాశం జిల్లాల్లో 28 వేల ఎకరాలు, చిత్తూరు జిల్లాలోని సత్యవేడు వరదయ్యపాలెం మండలాల సెజ్‌కు 12 వేల ఎకరాలు, కడపజిల్లా జమ్మలమడుగు సమీపంలో ఉక్కు కర్మాగారానికీ, విమానాశ్రయానికీ 16 వేల ఎకరాలు, నెల్లూరు జిల్లా తీరప్రాంతంలో సెజ్‌లు, ఓడరేవులు, థర్మల్ కేంద్రాలకు కలిపి 29 వేల ఎకరాలు... ఇప్పటికి పెద్ద మొత్తంలో తీసేసుకున్న లేక తీసేసుకోబడుతున్న భూములు. వెయ్యి, రెండువేల ఎకరాల మొత్తంలో దాదాపు అన్ని జిల్లాల్లోనూ తీసుకున్న భూములన్నీ ఏకరువు పెడితే ఈ కరపత్రం చాలదు.

ఇవి కాక ఏ రోజయినా తుదిరూపం తీసుకోగలవన్న భారీ భూసేకరణ ప్రతిపాదనలూ ఉన్నాయి. సింగరేణి బొగ్గు గనుల యాజమాన్యం ప్రతిపాదించిన 72 ఓపెన్ కాస్ట్ గనులకోసం రాష్ట్రప్రభుత్వం ఆదిలాబాద్, కరీంనగర్, వరంగల్, ఖమ్మం జిల్లాలలో భూసేకరణ ఇప్పుడిప్పుడే మొదలుపెట్టింది. అంతా పూర్తిచేస్తే దాదాపు ఒక లక్ష ఎకరాలవుతుంది. సైనిక సిబ్బందికి కాల్పులలో శిక్షణ ఇవ్వడంకోసం నల్గొండ జిల్లాలో లంబాడా తండాలు ప్రధానంగా ఉండే రాచకొండ ప్రాంతంలో 18 వేల చిల్లర ఎకరాలలోనూ, పక్కనే రంగారెడ్డి జిల్లా మంచాల మండలంలో 9 వేల ఎకరాలలోనూ ఫీల్డ్‌ఫైరింగ్ రేంజి ఏర్పాటు చేసే ప్రతిపాదన చాలాకాలంగా ప్రజలను బెదిరిస్తున్నది. ప్రభుత్వం లేదు లేదు అంటుందిగానీ అడపాదడపా సర్వేలు జరుగుతూనే ఉంటాయి. ఇది చాలక అనంతపురం జిల్లాలోని కంబదూరు, కనగానపల్లి మండలాలలో 13 వేల ఎకరాలలో ఫీల్డ్‌ఫైరింగ్ రేంజి నెలకొల్పే ప్రతిపాదన ముందుకొచ్చింది. అవి కూడా ప్రధానంగా లంబాడాతండాలుండే ప్రాంతాలే.

ఇవన్నీ ఒకెత్తయితే 276 ఆదివాసీ గ్రామాలను ముంచే పోలవరం ప్రాజెక్టు మరొకెత్తు. ఇది ఎంత లేదన్నా లక్షన్నర జనాభాను నిర్వాసితులను చేస్తుంది. విస్థాపనలో దీనితో పోల్చదగ్గది కోస్టల్ కారిడార్ ప్రతిపాదన ఒక్కటే. సుదీర్ఘమైన తూర్పుతీరం వెంబడి విశాలమైన రోడ్లు, పెట్రోలియం ఆధారిత పరిశ్రమలు, విమానాశ్రయాలు, ఓడరేవులు, విద్యుత్ ఉత్పత్తి కేంద్రాలు, సెజ్‌లను ఏర్పరిచే ఈ ప్రతిపాదన వాస్తవ రూపం తీసుకున్నట్టయితే కేవలం భీమిలి–కాకినాడల మధ్యనే లక్షన్నర ఎకరాల భూమిని కబళిస్తుంది. 'కోస్టల్ కారిడార్ పేరుమీద మేము భూసేకరణ చేయడంలేదు, కేవలం రహదారికోసం చేస్తున్నాం' అని ముఖ్యమంత్రి రాజశేఖర్‌రెడ్డి శ్రీకాకుళం జిల్లా రోడ్‌షోలో చేసిన ప్రకటన తెలిసీ చెప్పిన అబద్ధం. కోస్టల్ కారిడార్‌లో భాగమైన వాన్‌పిక్ భూసేకరణ ప్రకటనలలో 'పారిశ్రామిక కారిడార్ కోసం' అని స్పష్టంగా రాసారు. ఇవికాక అనంతపురం జిల్లాలో ఒకటిన్నర మండలాలను మింగే ఐటి, బయోటెక్నాలజీ కంపెనీలతో కూడిన 60 వేల ఎకరాల సెజ్ వస్తుందన్న వదంతి ఉంది. ఇప్పుడు దాని బదులు వేరే ఏదో సెజ్ వస్తుందంటున్నారు. ఆ సెజ్ భూతం వస్తే గిస్తే దేశంలోనే అతిపెద్దది అవుతుంది.

ఈ సంతర్పణను సమర్థించుకోవడానికి ప్రభుత్వం చేసే వాదన ఏమిటి?

ఫ్యాక్టరీలకు భూములు కావాలి, ఓడరేవులకు భూములు కావాలి, రహదార్లకు భూములు కావాలి, విమానాశ్రయాలకు భూములు కావాలి, అభివృద్ధికి ఇవన్నీ కావాలి అన్నది ప్రభుత్వం వాదన. అవుననే కొంచెం సేపు అనుకుందాం. కానీ వ్యవసాయానికీ భూములు కావాలి, పశువులను మేపుకోవడానికీ భూములు కావాలి, సముద్రంలో చేపలవేట చేసుకోవడానికీ తీరం వెంబడి భూములు కావాలి, కట్టె పుల్లలకూ, వాసాలకూ, తాటాకులకూ, ఇంటిగోడల కోసం మట్టికీ వాళ్లకు బంజర్లు కావాలి. కుంకుడుకాయల నుండి పనసకాయలుదాకా కోసుకొని అమ్ముకోవడానికీ, తిని బతకడానికీ అడవి భూములు కావాలి, వీటిమీద బతికే ప్రజలు బాగుండడం అభివృద్ధికి కావాలి. కాదా? ఈ రెండు అవసరాల మధ్య వైరుధ్యం లేదా? వైరుధ్యమేమీ లేనట్టు, ప్రకృతినుండి ప్రజలు పొందే జీవనానికి మారుగా నాలుగు రూపాయలిచ్చి ఒక కాలనీ కట్టిస్తే సరిపోతుందనీ, ఎంత భూమి కావాలంటే అంత పరిశ్రమలూ వగైరాలకు ఇచ్చుకోవచ్చుననీ భావించే పాలనా నీతిని ఏమనాలి?

'నాలుగు రూపాయలు' అనేది కేవలం వెక్కిరింత కాదు. ఇప్పుడున్న భూసేకరణ ప్రక్రియలో భూములకు దొరికే నష్టపరిహారం కోల్పోయిన దానిలో నాలుగవ వంతు కొనుక్కోవడానికి కూడా సరిపోదనేది అందరూ ఎరిగిన సత్యం. వేరొక చోట స్థిరపడి ఊరుమ్మడి బతుకు కొనసాగించడానికి అవసరమైన పునరావాసం గానీ, భూములు లేని వారికి ఇచ్చే నష్టపరిహారంగానీ ఈనాటికీ ఒక హక్కు కాదు. దానికొక చట్టంలేదు. అమలు అయీ కాని పాలనా విధానాలే వాటికి ఈనాడున్న ఆధారం.

నిజానికి మన పాలకులు చేస్తున్న అభివృద్ధి వాదనకు సహితం ఇప్పుడు జరుగుతున్న భూసంతర్పణ అవసరమా అన్న అనుమానం భూమిని రియల్ ఎస్టేట్ దృష్టితో చూడడం అలవడని వారికి రాకమానదు. దేశ అభివృద్ధికి విమానాశ్రయాలు అవసరమనే అనుకుందాం. పెదనందిపాడులోనూ, జమ్మలమడుగులోనూ కూడా అవసరమా? ఓడరేవులుకూడా అవసరమనే అనుకుందాం. విశాఖపట్నానికీ కాకినాడకూ మధ్య అయిదు ఓడరేవులు అవసరమా? విశాలమైన రోడ్లు అవసరమనే అనుకుందాం. దేశంలో ఎక్కడాలేనిది 500 అడుగుల వెడల్పున్న 8 లేన్ల రోడ్డు హైదరాబాద్ చుట్టూ అవసరమా? బొగ్గు సమృద్ధిగా అవసరమే అనుకుందాం. ఆదిలాబాద్‌నుండి ఖమ్మందాకా గోదావరి తీరం వెంబడి ఓపెన్ కాస్టు తవ్వకాలు చేపట్టి ఊర్లు ఖాళీ చేయించి మట్టి గుట్టలూ, బొందలూ మిగల్చడం అవసరమా? సాగునీటి ప్రాజెక్టులు అవసరమనే అనుకొందాం. ఎక్కడికక్కడ నీటిని చిన్న ప్రాజెక్టుల ద్వారా తీసుకొని విశాల ప్రాంతానికి నీరిచ్చే ప్రత్యామ్నాయం ఉండగా పోలవరం వంటి భారీ ప్రాజెక్టులు కట్టి ఫలమంతా దిగువకే ఇచ్చి ఎగువన ఆదివాసీ ప్రాంతంలో 276 గ్రామాలను

మానవ హక్కుల వేదిక ఏర్పడి

10 సంవత్సరాలైన సందర్భంగా

నవంబర్ నెలలో చేపడుతున్న

ప్రచార యాత్రలను జయప్రదం చేయండి.

భూమిలేని వాళ్ళు భూముల కోసం పోరాడే రోజులు పోయి
భూములు ఉన్నవాళ్ళు వాటిని కాపాడుకోవడం కోసం పోరాటం చేసే రోజులొచ్చాయి.

ముంచడం అవసరమా? సైనికులకు కాల్పులు జరపడంలో శిక్షణ అవసరమనే అనుకుందాం. కంటోన్మెం ట్లన్నింటిలోనూ ఫైరింగ్ రేంజ్‌లు కావలసినన్ని ఉండగా అదనంగా మూడు జిల్లాలలో లంబాడా గిరిజనులు కష్టంచేసి సాగులోకి తెచ్చిన 40 వేల ఎకరాల బంజరు భూమిని ఇచ్చేయవలసిందేనా? విద్యుదుత్పత్తిని వేగంగా పెంచడానికి సూపర్ థర్మల్ ప్లాంట్లు అవసరమనే అసుకుందాం. దానికోసం పర్యావరణరీత్యా సున్నితమైన తీరప్రాంతాలలో నాలుగు భారీ థర్మల్ కేంద్రాలు - శ్రీకాకుళం జిల్లా తేలినీలాపురం పక్షుల అభయారణ్యం దగ్గరొకటి, సిఆర్‌జెడ్‌లో ఉన్న గుంటూరుజిల్లా డిండి దగ్గర ఒకటి, నెల్లూరు జిల్లా కృష్ణపట్నందగ్గర ఒకటి, కృష్ణాజిల్లా పోలాటితిప్పదగ్గర మడ అడవుల ప్రాంతంలో ఒకటి - నెలకొల్పడం సముచితమా?

ఉద్యోగాలొస్తాయనేది ప్రభుత్వం ప్రజలకు చూపిస్తున్న ఎర. భూములనుండి వెలివేయడంవల్ల జీవనం కోల్పోయే ప్రజలను లెక్కగట్టి ఒక్కొక్కరికీ అక్కడ వెలిసే ఫ్యాక్టరీలలో, ఓడ రేవులలో, గనులలో ఉద్యోగాలు, ఉపాధి కల్పించే విధానమేదయినా ప్రభుత్వానికి ఉందా అంటే లేదు. ఉన్నా అవన్నీ ప్రైవేట్ సంస్థలు కాబట్టి కోర్టుల దృష్టిలో అది చెల్లదు. పైగా ఇప్పుడొచ్చే టెక్నాలజీ ఎక్కువ పెట్టుబడిని, తక్కువ శ్రమనూ వినియోగించి ఉత్పత్తి సాగిస్తుంది కాబట్టి రాగల ఉద్యోగాలూ అతి తక్కువే. గడచిన పాతిక సంవత్సరాలలో భారత ప్రైవేట్ కార్పొరేట్ రంగంలో ఉత్పత్తి ఎన్నోరెట్లు పెరిగిందిగానీ కార్మికులు, ఉద్యోగుల సంఖ్య ఒక్కశాతం కూడా పెరగలేదని అధికారిక గణాంకాలే చెబుతున్నాయి. మొదటి దశలో రోడ్లు, బిల్డింగ్‌లు మొదలైన నిర్మాణాలు చేపట్టే పనిలో కొంత ఉపాధి దొరుకుతుంది కాబట్టి బలవంతంగా విస్థాపనకు గురయిన వారికి ప్రత్యామ్నాయ ఉపాధి లభించినట్టే అనిపిస్తుంది. కానీ ఆ దశ దాటిపోయిన తరువాత ఏమీ ఉండదు.

అయితే నష్టపరిహారం, పునరావాసాల గురించే కాక అభివృద్ధి విధానాల గురించే పునరాలోచన చేయవలసిన అవసరం ఉంది. అమెరికా తరహా విధ్వంసకరమైన అభివృద్ధిని మనం అనుకరించవలసిన అవసరం ఉందా అన్న ప్రశ్న వేసుకోవలసిన అవసరం ఉంది. మన దేశంలో అత్యధిక భాగం ప్రజలు ప్రకృతిపైన ఆధారపడి జీవిస్తున్నారు. వారిని ఆ ప్రకృతి నుండి వెలివేసి దానిని రియల్ ఎస్టేట్‌గా మార్చే అభివృద్ధి విధానం మనకు ఉచితమా? పర్యావరణ సమతుల్యాన్ని గౌరవిస్తూ ఆ ప్రకృతి వనరులను ఆ ప్రజలకోసం అభివృద్ధి చేయలేమా? తద్వారా వారి జీవితాలను మెరుగుపరిచి ఆ మెరుగుదలను భూమిక చేసుకొని దేశాన్ని అభివృద్ధి చేసే విధానాలు రూపొందించలేమా? అటువంటి ప్రత్యామ్నాయాల గురించి ఆలోచించడం, వాటికోసం ఆందోళన చేయడం అవసరం. ఈ లోపల విధ్వంసకరమైన అభివృద్ధివల్ల విస్థాపనకు గురి అవుతున్న ప్రజల హక్కులకు, వారి ఆందోళనలకు అండగా నిలబడటం అవసరం.

ప్రతిపక్ష పార్టీల నినాదాలలో ఈ ఆలోచనల ఛాయలకోసం వెతకటం వృథా ప్రయాసే. ప్రజల మనసెరిగి నినాదాలు ఇవ్వడం ప్రతిపక్ష పార్టీలు, ప్రతిపక్ష పాత్ర పోషిస్తున్న పత్రికలూ నేర్చుకున్నాయి. కాబట్టి రాజశేఖర్‌రెడ్డి అనుసరిస్తున్న వికృతమైన అభివృద్ధి విధానాలను వారు విమర్శిస్తున్నట్టు అనిపిస్తుంది. కానీ జాగ్రత్తగా పరిశీలిస్తే వారు విమర్శిస్తున్నది అభివృద్ధి విధానాల అమలులోని అక్రమాలనే తప్ప అభివృద్ధి విధానాలే అక్రమం అని కాదని అర్థం అవుతుంది. ఒక్కొక్కసారి కేవలం రాజశేఖరరెడ్డి మనుషులే ప్రయోజనమంతా తీసుకుంటున్నారనీ, తమవారికేమీ మిగల్చటంలేదనీ వెళ్లగక్కుతున్న అక్కసుతప్ప వారి విమర్శలో ఇంకేమీ కనిపించటం లేదు. ప్రజలకు జరుగుతున్న అన్యాయం ప్రస్తావన అతి స్వల్పం. అనంతపురం జిల్లా ఓబుళాపురం గనుల గురించి, వాటి లీజు గురించి పుంఖాను పుంఖాలుగా పత్రికలలో చదివాము, తెలుగుదేశంవారి నోట విన్నాము. అయితే గాలి జనార్దనరెడ్డి గారి కంపెనీ దళితులకు ఉపాధికల్పిస్తామన్న అబద్ధపు హామీ ఇచ్చి 350 ఎకరాల అసైన్డ్ భూమిని అక్రమంగా ఆక్రమించుకొని వారి పొట్ట కొట్టిందనీ, ఆ భూమిని దళితులకు వెనక్కి ఇప్పించవలసిన రెవెన్యూ అధికారులు దానిని ప్రభుత్వపరం చేసి వారికి హక్కే లేకుండా చేసారనీ, ఆ భూమిని జనార్ధనరెడ్డికే కట్టబెట్టడానికి మార్గం సుగమం చేసారనీ ఆ ప్రచారంలో మనం వినలేదు.

విధ్వంసక అభివృద్ధిలో మధ్యదళారులయిన వారి అంతఃకలహాలుగా ప్రతిపక్ష ఆందోళనలను వర్ణిస్తే వారు నొచ్చుకుంటారేమోగాని అది తొంభైశాతం సత్యం. దానినుండి ప్రజలకు కావలసిన చర్చ పుట్టదు. పోలేపల్లి, కాకినాడ సెజ్‌లకు వ్యతిరేకంగా జరుగుతున్న ఆందోళనలనుండి, ఆదివాసుల బాక్సైట్ వ్యతిరేక ఆందోళన నుండి, మత్స్యకారుల కోస్టల్ కారిడార్ వ్యతిరేక ఉద్యమాలనుండి మాత్రమే పుట్టగలదు. ఆ ఆందోళనలకు బాసటగా నిలిచి, ఆ చర్చ చేపట్టి, మానవీయమైన అభివృద్ధి విధానాన్ని ఆవిష్కరించుకుందాం రమ్మని ఆహ్వానం పలుకుతూ...

- మానవ హక్కుల వేదిక
Human Rights Forum (HRF)

1 నవంబర్, 2008

విధ్వంసక అభివృద్ధికీ బలవంతపు విస్థాపనకూ వ్యతిరేకంగా

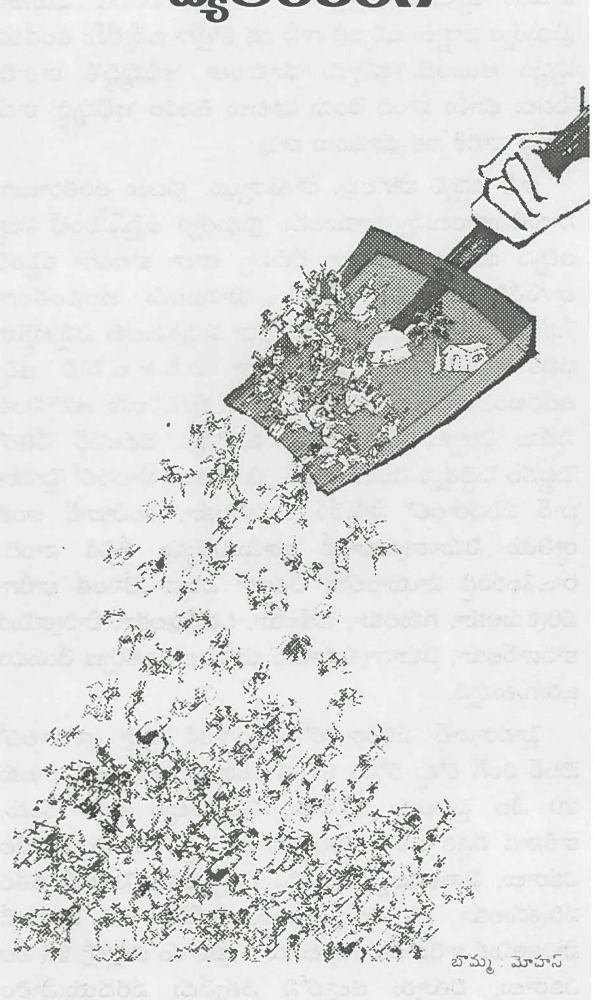

బొమ్మ : మోహన్

మానవ హక్కుల
ప్రచార యాత్ర